

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania W. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o emeryturę górniczą,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 czerwca 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 5 lutego 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od ubezpieczonego na rzecz organu rentowego
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 lutego 2020 r., sygn. akt III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację odwołującego się W. Z. od wyroku Sądu Okręgowego w P. z 31 maja 2019 r., sygn. akt V U (...), którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z 9 stycznia 2019 r.

Decyzją z 9 stycznia 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił W. Z. prawa do emerytury górniczej z uwagi na nie udokumentowanie wymaganego 25-letniego okresu pracy górniczej, w tym co najmniej 15 lat pracy górniczej określonej w art. 50c ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i

rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.).

W odwołaniu od powyższej decyzji W. Z. wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury górniczej od 1 sierpnia 2018 r.

Organ rentowy domagał się oddalenia odwołania.

Wyrokiem z 31 maja 2019 r., sygn. akt V U (...) Sąd Okręgowy w P. oddalił odwołanie.

Apelację od tego wyroku wniósł odwołujący się, zarzucając mu naruszenie art. 233 § 1 k.p.c.; art. 233 § 2 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c.; art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. oraz art. 50c ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako niezasadną, przyjmując ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji jako własne.

Sąd drugiej instancji wskazał, że niezasadny jest zarzut apelacji odnoszący się do wadliwości uzasadnienia Sądu pierwszej instancji. Jakkolwiek bowiem uzasadnienie Sądu Okręgowego zawiera sformułowania niezwiązane z przedmiotem rozpoznania niniejszej sprawy, to jednak w ocenie Sądu Apelacyjnego, poddaje się ono kontroli instancyjnej. Niezgodne z art. 328 § 2 k.p.c. sporządzenie uzasadnienia wyroku sądu pierwszej instancji, może stanowić usprawiedliwioną podstawę apelacji, gdy niezachowanie jego wymagań konstrukcyjnych może czynić zasadnym zarzut naruszenia prawa materialnego przez jego zastosowanie do niedostatecznie jasno ustalonego stanu faktycznego, gdy uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny toku wyводу, który doprowadził do wydania orzeczenia lub nie pozwala na jego kontrolę instancyjną. Uzasadnienie Sądu Okręgowego zawiera wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku i poddaje się kontroli instancyjnej.

Niezasadne, w ocenie Sądu Apelacyjnego, były również zarzuty apelacyjne odnoszące się do prawidłowości przeprowadzonego przez Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie postępowania. W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji dokonał wszechstronnej, szczegółowej analizy zebranego w sprawie materiału dowodowego, bez przekroczenia granic wyznaczonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia tego przepisu

wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął sąd wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu. Inaczej mówiąc, dokonana przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona jedynie wtedy, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami, a taka sytuacja nie ma miejsca w rozpoznawanej sprawie.

Spór w sprawie niniejszej, sprowadzał się do ustalenia, czy W. Z. w okresie zatrudnienia w Kopalni Węgla (...) „B.” w R., obecnie P. S.A. Oddział Kopalnia Węgla (...) B. z siedzibą w R. od 1 sierpnia 1993 r. do 16 listopada 2006 r. wykonywał pracę górniczą wymienioną w przepisie art. 50d ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Sąd odwoławczy wskazał, że jak wynika z ustaleń faktycznych ubezpieczony w okresie od 1 sierpnia 1993 r. pracuje przy przepychaniu zamuleń przepustów, udrażnianiu lejów przesypowych, kontroli termowizyjnej krążników, badaniu zawartości gazu w studniach, myciu konstrukcji maszyn podstawowych i przesypów, dowozie sprzętu gaśniczego do maszyn podstawowych, transporcie maszyn i urządzeń, czy obchodzie tras przenośników wielkogabarytowych na odkrywce. Ubezpieczony wykonuje przygotowanie konstrukcji maszyny do dalszej pracy, czyli np. czyści maszyny z resztek urobku. Ubezpieczony nie wykonuje remontów maszyn, a jedynie prace, które mogą umożliwić ten remont. Dokonuje również pomiarów powietrza na zawartość substancji szkodliwych na całej odkrywce oraz wypompowuje i przepompowuje wodę, która zagraża procesowi technologicznemu lub dojazdowi do maszyn podstawowych. Dodatkowo do jego obowiązków należy transport, załadunek i przegląd sprzętu gaśniczego, w które są wyposażone maszyny podstawowe. W ocenie Sądu Apelacyjnego powyższe czynności, które wykonywał odwołujący się nie są czynnościami polegającymi na bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych. Ubezpieczony nie zajmował się bowiem bieżącą konserwacją agregatów i urządzeń wydobywczych. Trafnie Sąd Okręgowy wskazał, że o uznaniu pracy za pracę górniczą decyduje charakter czynności faktycznie wykonywanych przez pracownika oraz, że ratownika

przeciwpożarowego, tylko wtedy można uznać za świadczącego pracę górniczą, gdy na odkrywce w kopalni węgla brunatnego pracował przy urabianiu, ładowaniu oraz przewożeniu nadkładu i złożeń, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych.

Prawidłowo też Sąd Okręgowy ocenił stanowisko Komisji Weryfikacyjnej i świadectwo wykonywania pracy górniczej. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wyczerpująco wyjaśnił tę kwestię, zatem Sąd drugiej instancji nie dostrzegł potrzeby jej powtarzania. Ugruntowane jest stanowisko judykatury, że o uznaniu pracy za pracę górniczą w rozumieniu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej nie może decydować ani rozporządzenie wykonawcze, ani tym bardziej wewnętrzne zarządzenie pracodawcy lub protokół komisji weryfikacyjnej kwalifikujący określone zatrudnienie jako pracę górniczą i wystawione na jego podstawie świadectwo wykonywania takiej pracy, ale rodzaj faktycznie wykonywanej pracy odpowiadający wymaganiom ustawowym. Wymienione akty i dokumenty nie mogą bowiem przyznawać ubezpieczonym większych uprawnień niż uczynił to ustawodawca (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 28 kwietnia 2010 r., I UK 337/10, LEX nr 1620193; z 28 kwietnia 2010 r., I UK 339/09, LEX nr 607444.). W przypadku pracy „przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych” chodzi o ekspozycję czynności związanych z konserwacją urządzenia wydobywczego, agregatu (okoliczności zdarzenia), a nie sam fakt pobytu obok miejsca, w którym dokonuje się konserwacja (okolicznik miejsca). Chodzi o bieżącą konserwację urządzeń, a nie jakąkolwiek konserwację. Ta zaś odbywa się w miejscu pracy urządzenia (odkrywka) w wymuszonych pozycji, na wysokości, bez wyłączenia urządzenia z całego systemu, ciągu technologicznego. Zatem suma tych elementów decyduje o uciążliwości pracy, o jakiej jest mowa w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej. I tak np. do pracy górniczej nie zakwalifikowano pracy operatora ciągnika rolniczego na odkrywce, przy pomocy którego wykonuje się prace pomocnicze przy naprawach, konserwacji urządzeń, a co za tym idzie - pracę przy obsłudze agregatów prądotwórczych, smarowniczych i sprężarkowych, wykorzystywanych przez brygady elektryków i mechaników do prac polegających na konserwacji urządzeń wydobywczych i transportujących nadkład i złożeń na odkrywce. Również prace przy naprawie koparek jednoznaczyniowych i spycharek, które nie są

maszynami wydobywczymi w kopalni węgla brunatnego, ale maszynami pomocniczymi, nie prowadzą do ziszczenia się przesłanki pracy górniczej. Do okresów pracy górniczej podlegają uwzględnieniu tylko prace polegające na konserwacji maszyn wydobywczych w układzie KTZ (koparka wielonaczyniowa – przenośnik taśmowy - zwałowarka), które jako całość stanowią zestaw urządzeń służących do wydobywania kopaliny (nakładu i węgla) w górniczym procesie technologicznym, na który składają się urabianie, transport lub składowanie węgla brunatnego. W konsekwencji sprzęt pomocniczy nie podlega zaliczeniu do sprzętu wydobywczego w kopalni węgla brunatnego.

Sąd Apelacyjny ocenił, że skarżący nie urabiał ręcznie lub mechanicznie nadkładu i złoża, nie ładował i nie przewoził nadkładu i złoża, nie dokonywał pomiarów w zakresie miernictwa górniczego oraz nie zajmował się bieżącą konserwacją agregatów i urządzeń wydobywczych. Pojęcie bieżącej konserwacji wymaga, aby były to prace mające ścisły związek z konserwacją agregatów i urządzeń o charakterze wydobywczym. Tymczasem ubezpieczony, co potwierdza zebrany w sprawie materiał dowodowy, nie pracował ani przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, ani przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego, ani przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych, ale zajmował się szeroko pojętą ochroną przeciwpożarową oraz innymi pracami, które z całą pewnością nie były pracami przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych. Ustalenie, że ubezpieczony nie pracował przy ręcznym lub zmechanizowanym urabianiu, ładowaniu oraz przewozie nadkładu i złoża, przy pomiarach w zakresie miernictwa górniczego oraz przy bieżącej konserwacji agregatów i urządzeń wydobywczych oznacza, że okres takiej pracy nie może być zaliczony do pracy górniczej, o której mowa w art. 50 ust. 1 pkt 4.

W konsekwencji, zdaniem Sądu drugiej instancji, nietrafne okazały się zarzuty prawa materialnego. Ubezpieczony nie spełnił bowiem warunku 25 lat pracy górniczej lub równorzędnej, który jest niezbędny do nabycia prawa do emerytury górniczej.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że skarga jest oczywiście uzasadniona, gdyż uchybienia proceduralne, których dopuścił się Sąd drugiej instancji mają charakter istotny i dostrzegalny i skutkowały wydaniem oczywiście nieprawidłowego orzeczenia.

Treść uzasadnienia Sądu drugiej instancji nie pozwala, zdaniem pełnomocnika skarżącego, na odkodowanie przyczyn odmowy uznania pracy świadczonej przez ubezpieczonego za pracę górniczą w rozumieniu przepisu art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Pomimo kwestionowania przez skarżącego w apelacji oceny charakteru obowiązków pracowniczych ubezpieczonego Sąd Apelacyjny w (...) nie wyjaśnił w treści uzasadnienia przyczyn odmowy uznania pracy świadczonej przez W. Z. za pracę górniczą, ograniczając się w tym zakresie do powtarzania treści normy prawnej (art. 50c ust. 1 pkt. 4 ww. ustawy), bez odniesienia treści tej normy do stanu faktycznego sprawy i podniesionych w apelacji zarzutów. Powyższe zaś nie stanowi wypełnienia przez Sąd drugiej instancji nakazu ustosunkowania się do zarzutów apelacji i wyjaśnienia, dlaczego zarzuty te zostały uznane za bezzasadne. Uchybienie powyższe stanowi kwalifikowane naruszenie przepisów proceduralnych, a to art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. w zw. z art. 378 § 1 k.p.c. i spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, z uwagi na niemożność odkodowania procesu rozumowania Sądu drugiej instancji, który doprowadził do oddalenia apelacji.

Organ rentowy w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego na rzecz ZUS w związku ze sporządzeniem i wniesieniem odpowiedzi na skargę kasacyjną oraz ewentualnymi innymi czynnościami procesowymi według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecnictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia wyводу prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest

wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiono żadnej argumentacji, która mogłaby przemawiać za przyjęciem, że skarga kasacyjna jest w niniejszej sprawie oczywiście uzasadniona. Strona skarżąca w istocie jedynie nie zgadza się z przedstawioną przez Sąd drugiej instancji oceną obowiązków wykonywanych przez ubezpieczonego na zajmowanym stanowisku. Należy jednak zauważyć, że Sąd Apelacyjny wskazał, jakie obowiązki wykonywał odwołujący się, a także porównał je z obowiązkami wymienionymi w art. 50c ust. 1 pkt 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Stąd też argumentacja mająca świadczyć o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jest całkowicie chybiona, bowiem Sąd odwoławczy nie dopuścił się zarzucanych mu uchybień.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów oparto na § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2015 r., poz. 1804).